

Retningslinjer for innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa for voksne

1. Formål

Formålet med innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa for voksne er at det blir skrevet, utgitt, spredt og lest ny norsk sakprosa av høy kvalitet. Ordningen skal bidra til en åpen og opplyst offentlig samtale.

2. Vedtaksmyndighet og høring

Kulturrådet har den endelige vedtaksmyndighet for innkjøpsordningenes utforming, men forfatter- og utgiverorganisasjonene skal høres før vesentlige endringer i retningslinjer og/eller betalingsmodeller blir vedtatt.

3. Definisjoner

a) Med sakprosa menes her litterære tekster som leseren har grunn til å oppfatte som direkte ytringer om virkeligheten, skrevet i en essayistisk, fortellende, resonnerende, opplysende eller argumenterende form, av én eller flere forfattere og for et bredt publikum.

Ordningen omfatter ikke:

- Ulike former for bruksprosa som hobbybøker, vitsebøker, spørrebøker, håndbøker, reiseguides, kokebøker eller selvhjelpsbøker.
- Fotobøker. Som fotobok regnes utgivelser hvor fotografiet anses å være det bærende element.
- Festschrift og jubileumsbøker. Unntak er utgivelser med et bredt historisk perspektiv egnet for et variert publikum.
- Oppslagsbøker, leksikalske verk og referanseverk.
- Årbøker, lokalhistoriske utgivelser eller andre bøker i hovedsak beregnet på publikum i et avgrenset område.
- Skole- og lærebøker.
- Utgivelser som i form og innhold er snevert vitenskapelige, for eksempel avhandlinger, forskningsrapporter og utredninger.
- Utgivelser i hovedsak beregnet på en spesifikk profesjon.

En utgivelse skal fremstå som et helhetlig litterært verk. Dette gjelder også for illustrerte bøker og antologier.

b) Med «ny» menes bøker som kommer ut som originalverk. Posthume utgivelser som ellers innfrir kravene, godkjennes som nye inntil to år etter forfatterens død. Tekster i samlinger av essay, artikler, foredrag m.m. kan være publisert tidligere, men utgivelsen som sådan skal fremstå som et nytt verk. Som originalverk inkluderes bøker oversatt fra samisk og nasjonale minoritetsspråk til norsk, men der det første originalverket ikke er mer enn fem år gammelt på søknadstidspunktet.

Søknaden skal gjelde for både papirbok og e-bok. Med e-bok forstås her tekster som tilsvarer en vanlig trykt bok, digitalisert for lesing på en elektronisk plattform. Dersom det er spesielle forhold ved verket som gjør at e-bok er et ugunstig format, skal det sendes inn en begrunnet søknad om dispensasjon fra kravet om å levere boka i begge formater. Søknaden skal sendes i form av en e-post til Kulturrådets administrasjon i forkant av påmeldingen.

c) Med «norsk» menes i denne sammenhengen utgivelser skrevet på bokmål, nynorsk eller dialekt. Norskkravet anses innfridd for bøker oversatt til norsk fra samisk, nasjonale minoritetsspråk og andre språk såfremt det er et originalverk.

4. Énbokregelen

Som hovedregel kan en forfatter kun få én bok innkjøpt per kalenderår.

5. Krav til søknaden

Norske utgivere kan søke om innkjøp. En søknad består av søknadsskjema vedlagt trykkeklar fil som er språkvasket og korrekturlest. Søknaden skal sendes inn før utgivelsesdato. Innkjøpsordningen for sakprosa har løpende søknadsfrist.

Navn på forfatter og redaksjonssjef (eller tilsvarende) skal oppgis i søknadsskjemaet. Dersom dette er samme person, må et vedlegg som dokumenterer at utgivelsen har gjennomgått en uavhengig redaksjonell kvalitetskontroll følge søknaden. Dokumentasjonen skal bestå av en kort uttalelse fra konsulenten.

Dersom utgiver mener at utgivelsen kan kategoriseres som ekstra kostnadskrevende, skal det legges ved et skriv som forklarer hvorfor utgiver mener utgivelsen kommer inn under denne kategorien.

Ekstra kostnadskrevende utgivelser har utgifter til trykking som kan vurderes til å være høyere enn vanlig grunnet utstrakt bruk av illustrasjoner (ikke bildelegg), eller de kan ha andre særlig godt begrunnede behov for flerfarget trykk. Ingen andre kostnader inngår i denne kategorien. Det er Kulturrådet, gjennom vurderingsutvalget for ny norsk sakprosa for voksne, som avgjør hvorvidt boka kvalifiserer som ekstra kostnadskrevende.

6. Vurderingsprosessen

Påmeldte titler som innfrir de formelle kravene, blir behandlet av vurderingsutvalget for ny norsk sakprosa for voksne. Ved tvil om sjanger eller primærmålgruppe skal utgiveren melde på utgivelsen til den innkjøpsordningen som er mest relevant. Tvilstilfeller skal merkes i søknadsskjemaet.

Vurderingsutvalget består av minst fem medlemmer som oppnevnes av Rådet for en toårsperiode med mulighet for én gjenoppnevning. Utvalget skal representere en bredde i litteratursyn og kunnskap om ulike sjangre. Alle kan spille inn navn i forbindelse med Rådets oppnevning av nye utvalgsmedlemmer. Relevante organisasjoner og foreninger på litteraturområdet vil i tillegg bli bedt særskilt om å komme med innspill og forslag i forbindelse med oppnevningene. Vurderingsutvalget kan innhente faglige konsulentuttalelser, for eksempel i forbindelse med vurdering av utgivelser oversatt fra samisk.

Innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa for voksne er en selektiv ordning. Hvor mange titler som kan kjøpes inn, bestemmes av budsjetttrammene for ordningen. Vurderingen av hvilke titler som prioriteres for innkjøp, gjøres særlig ut fra tre hensyn:

-
- **Kvalitet.** Herunder formidlingskvaliteter, språklige- og håndverksmessige kvaliteter, hvorvidt utgivelsen kan leses som et helhetlig verk og om det har det vært underlagt et tilstrekkelig redaksjonelt arbeid.
 - **Relevans.** Under relevans vurderes blant annet verdien utgivelsen vil kunne ha i offentligheten gjennom utlån i folkebiblioteket, om den bidrar til samfunnsdebatt, tilfører kunnskap og/eller stimulerer til faglig interesse og refleksjon.
 - **Originalitet.** Her vurderes blant annet om utgivelsen tilbyr nyskapning i tankeinnhold eller litterær form, eller behandler temaer som i liten grad er tatt opp i bokform tidligere.

Vurderingsutvalget er delegert vedtaksmyndighet fra Rådet. Utvalget kan på eget initiativ ta opp igjen bøker til ny behandling. Lister over behandlede bøker skal legges fram for Rådet til orientering.

Når en utgivelse er behandlet av vurderingsutvalget, vil utgiver få beskjed om boka blir innkjøpt eller ikke.

Det gis tre standardbegrunnelser for avslag på søknad om innkjøp:

- 1) Utgivelsen er ikke prioritert innkjøpt innenfor ordningens økonomiske ramme, med en tilstrekkelig utvidet ramme ville den blitt innkjøpt.
- 2) Utgivelsen er ikke innkjøpt da den ikke oppfyller ordningens krav til kvalitet og/eller relevans (se ordningens vurderingskriterier).
- 3) Utgivelsen omfattes ikke av ordningen i henhold til retningslinjenes punkt 3.

7. Betaling

Kulturrådet betaler ett beløp direkte til utgiver for hele innkjøpet. Beløpet skal fordeles mellom utgiver og forfatter på bakgrunn av sjangerspesifikke betalingstabeller. Beløpene som oppgis i betalingsmodellen, kan justeres årlig og vil være avhengig av Stortingets budsjettbehandling og Rådets fordelingsbudsjett for hvert år.

Ved innkjøp skal utgiver sende én faktura til Kulturrådet for 623 trykte bøker, 150 e-boklisenser og forfatterhonorar. Betalingen til utgiver vil for trykte bøker være avhengig av målform og hvorvidt utgivelsen kan kategoriseres som ekstra kostnadskrevende (se punkt 5 for definisjon). Utgiver skal også fakturere for forfatterens andel av innkjøpsbeløpet. Størrelsen på beløpet avhenger av målform. Forfatterhonoraret skal i sin helhet umiddelbart utbetales fra utgiver til forfatter med mindre annet er utvetydig avtalt gjennom tidligere inngått kontrakt.

Faktura skal sendes til Kulturrådet samtidig som bøkene leveres. Forfallsdato skal være 30 dager etter innsending.

8. Tilgjengeliggjøring i folkebibliotekene

Bøkene som kjøpes inn, tilgjengeliggjøres for norske folkebibliotek både som trykte bøker og e-bøker. Innkjøpte titler skal leveres så fort som mulig, men senest innen seks uker fra vedtaksdato til Kulturrådets distributør. Kulturrådet anmoder om at bøkene leveres innen ti dager etter mottak av vedtaksbrev. Dersom utgiver ikke kan levere innen ti dager, for eksempel grunnet behov for trykking, skal Kulturrådets administrasjon underrettes.

Kulturrådets distributør leverer trykte bøker direkte til folkebiblioteket i hver kommune. Tilgangen til e-bøker gis som digitale lisenser gjennom fylkesbibliotekene. Én lisens tilsvarer én e-bok. E-boka kan bare lånes ut til én låner om gangen, og låneren må være registrert som låner i samme fylke som e-boka lånes ut fra.

Folkebibliotekene skal ivareta og gi tilgang til de innkjøpte bøkene i minst fem år. Utgivelsesåret regnes som første år.

Kulturrådet inngår avtaler med distributører for trykte bøker og e-bøker, og digital sikkerhet tillegges stor vekt.

9. Aksept

Ved søknad erkjenner og aksepterer søker de vilkår og betingelser som fremgår av søknadsskjemaet og retningslinjene som hører til innkjøpsordningen.